

Starosta, V., Shykitka, H. (2021). Motyvatsiia profesiinoi diialnosti pedahohiv doshkilnoi ta pochatkovoї osvity [Motivation of professional activity of preschool and primary education teachers]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: «Pedahohika. Sotsialna robota»*. Vyp. 2 (49). S. 208–214. [in Ukrainian].

Oleksenko, S. V., Khomenko, O. A. (2024). Doslidzhennia motyvatsii profesiinoi diialnosti vchyteliv v umovakh viiny v Ukraini [Research on the motivation of teachers' professional activity in the conditions of war in Ukraine]. *Modern engineering and innovative technologies*. Is. 31. P. 4. S. 3–12. [in Ukrainian].

Danielewicz, A. (2017). Rola dyrektora szkoly

w motywowaniu nauczycieli [The role of the school principal in motivating teachers]. *Zeszyty naukowe WSG*. T. 29. Nr. 2. S. 143–154. [in Polish].

Portey, A. (2021). An Administrators Role in Motivating Teachers. *BU Journal of Graduate Studies in Education*. Vol. 13. Is. 3. P. 4–7. [in English].

McGinnis, A. L. (1993). Sztuka motywacji czyli: jak wydobyć z ludzi to, co w nich najlepsze [The art of motivation: how to bring out the best in people]. Warszawa. 148 s. [in Polish].

Finn, Ch. E., Bennet, W. J. (1987). Motivating Teachers: The Principals Role. *Research in Brief*. April. [in English].

Дата надходження до редакції: 14.01.2025

УДК 378:373.2:37.091.113-047.22

DOI: 10.37026/2520-6427-2025-121-1-9-14

Ірина ОНИЩУК,

доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки,
дошкільної та початкової освіти
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної
академії імені Тараса Шевченка,
м. Кременець, Україна
ORCID: 0000-0002-1521-0428
e-mail: iomuschyk@gmail.com

Оксана ДОМАНЮК,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки,
дошкільної та початкової освіти
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної
академії імені Тараса Шевченка,
м. Кременець, Україна
ORCID: 0000-0002-9955-4999
e-mail: iomuschyk@gmail.com

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ (ДИРЕКТОРІВ) ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

Анотація. Стаття присвячена ключовим питанням підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в умовах сьогодення. Зокрема, основну увагу зосереджено на проблемі формування культурної компетентності здобувачів другого рівня (магістерського) вищої освіти як одного із шляхів імплементації стандарту «Керівника (директора) закладу дошкільної освіти» різними профільними інституціями, закладами вищої освіти зокрема.

Проаналізовано праці фахівців у галузі психології й педагогіки щодо ключових аспектів формування культурної компетентності як однієї із шести загальних компетентностей, визначених в Професійному стандарті, а саме: культурі самовираження, особистісному самовираженні, творчому самовираженні. У публікації висвітлено структурні

компоненти досліджуваного феномена (когнітивний, емоційно-ціннісний, поведінковий) та методи діагностики (анкетування, метод незакінчених речень, творче завдання «Вільне образотворення»), які дозволили отримати необхідну інформацію про стан проблеми на практиці. На основі аналізу результатів діагностики визначено перспективи подальшого наукового пошуку, ефективні шляхи формування культурної компетентності майбутніх керівників ЗДО в умовах магістратури.

Ключові слова: підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти, професійний стандарт, загальні компетентності керівника (директора) ЗДО, культура компетентності, культура самовираження, творче самовираження.

Iryna ONYSHCHUK,
Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor of the Department of Pedagogy,
Preschool and Primary Education,
Kremenets Regional Humanitarian Pedagogical
Academy named Taras Shevchenko,
Kremenets, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1521-0428
e-mail: iomuschyk@gmail.com

Oksana DOMANIUK,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Pedagogy,
Preschool and Primary Education,
Kremenets Regional Humanitarian Pedagogical
Academy named Taras Shevchenko,
Kremenets, Ukraine
ORCID: 0000-0002-9955-4999
e-mail: iomuschyk@gmail.com

FORMATION OF CULTURAL COMPETENCE OF FUTURE LEADERS (PRINCIPALISTS) OF EARLY EDUCATION INSTITUTIONS IN THE CONDITIONS OF MASTER'S DEGREE

Abstract. The article is devoted to the key issues of training future specialists in preschool education in the current conditions. In particular, the primary attention is focused on the problem of forming the cultural competence of students of the second level (master's) higher education as one of the ways to implement the standard «Head (Director) of Preschool Educational Institution» by various profile institutions, including higher education institutions.

The article analyses the works of specialists in psychology and pedagogy about the core aspects of cultural competence as one of the six general competencies defined in the Professional Standard: culture of self-expression, personal expression, and creative expression. The publication highlights the structural components of the studied phenomenon (cognitive, emotional and value, behavioural) and diagnostic methods (questionnaire, method of unfinished sentences, «Free Imagery» creative task), which provided the necessary information about the state of the problem in practice. Based on the analysis of the diagnostic results, the prospects for further scientific research are determined; namely, the identification of effective ways to form the cultural competence of future heads of preschool educational institutions in the conditions of the master's degree.

Key words: training of future specialists in preschool education, professional standard, general competencies of the head (director) of the preschool educational institution, cultural competence, culture of self-expression, creative expression.

Постановка проблеми. Прийняття нового Закону України «Про дошкільну освіту» (2024) об'єктивувало проблему забезпечення якості дошкільної освіти в

умовах сьогодення. На забезпечення доступності та якості дошкільної освіти як першої галузі в системі вітчизняної освіти також спрямовані такі нормативно-правові документи: Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту» (2014), Стандарт дошкільної освіти України, освітні стандарти та професійні стандарти, зокрема «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти». На сьогодні науковці здійснюють пошук ефективних шляхів імплементації професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» різними профільними інституціями – керівниками закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО), засновниками ЗДО, суб'єктами підвищення кваліфікації, центрами професійного розвитку педагогічних працівників, професійними спільнотами педагогічних працівників та закладами вищої освіти (Косенчук, Стягунова, 2023). Дослідники підкреслюють необхідність внесення суттєвих змін у зміст освітньо-професійних програм підготовки майбутніх фахівців за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для другого (магістерського) рівня вищої освіти. Це уможливить здійснення ефективної підготовки до професійної діяльності майбутніх керівників (директорів) ЗДО в умовах магістратури із максимальним урахуванням вимог Професійного стандарту, в якому визначено шість загальних і дванадцять професійних компетентностей, п'ять трудових функцій та вісімдесят необхідних знань, умінь та навичок, необхідних для сучасного фахівця (Закон України «Про вищу освіту», 2014; Косенчук, Стягунова, 2023).

Отож актуалізується необхідність оновлення змісту й упровадження інноваційних технологій в освітній процес підготовки здобувачів освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» з метою забезпечення належного, збалансованого

рівня сформованості їхніх компетентностей – особистісних та професійних. З-поміж ключових компетентностей, необхідних майбутнім фахівцям дошкільної освіти, науковці надають важливого значення формуванню культурної компетентності. Зважаючи на це, проблема формування культури, індивідуальної культури, творчого самовираження майбутніх керівників (директорів) закладів дошкільної освіти в умовах магістратури є досить актуальною.

Аналіз наукових досліджень та публікацій.

Упродовж останніх років фахівці здійснюють пошук ефективних шляхів імплементації професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» різними профільними інституціями, закладу вищої освіти зокрема (О. Косенчук, О. Стягунова, Н. Омеляненко та ін.). Аналіз наукових джерел також свідчить, що науковцями напрацьовано значний доробок із проблеми підготовки до професійної діяльності та особистісного становлення майбутнього фахівця дошкільної освіти (А. Анішук, А. Богуш, Г. Беленька, Н. Гавриш, І. Дичківська, Л. Загородня, Л. Зданевич, О. Ковшар, О. Кононко, К. Крутий, Н. Лисенко, В. Ляпунова, Л. Мацук, О. Рейпольська, О. Семенова, Т. Танько та ін.). Цінними є результати досліджень учених, присвячені проблемі формування культури, індивідуальної культури, творчого самовираження студентської молоді (І. Бех, О. Кононко, В. Кремень, М. Рибалка, К. Роджерс). Проте варто зазначити, що питання формування культурної компетентності майбутніх керівників (директорів) закладів дошкільної освіти в умовах магістратури вивчене недостатньо. Отож необхідність в науковому обґрунтуванні та вивченні означеного феномена на практиці визначає тему нашого дослідження.

Мета статті – на основі аналізу психолого-педагогічної літератури висвітлити ключові аспекти формування культурної компетентності майбутніх керівників (директорів) закладів дошкільної освіти в умовах магістратури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Законом України «Про вищу освіту» визначено, що навчання в магістратурі має забезпечити здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю, загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності (Закон України «Про вищу освіту», 2014; Закон України «Про освіту», 2017).

Професійний стандарт визначено як затверджені у встановленому порядку вимоги до компетентностей фахівців, що слугують основою для формування професійних кваліфікацій. Саме Професійні стандарти, зокрема «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» (2021), є основою освітніх стандартів вищої освіти, що використовують для розробки, оновлення та вдосконалення освітніх професійних програм підготовки майбутніх фахівців, магістрів за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» зокрема.

У Професійному стандарті «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» визначено такі загальні

компетентності, якими він має обов'язково володіти: громадянська, соціальна, цифрова, підприємницька, етична та культурна. Зокрема культурна компетентність пояснюється як здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, поважати багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти», 2021).

З огляду на мету нашої статті необхідно передусім розглянути суть та зміст таких понять, як «культура», «культура самовираження», «творче самовираження» детальніше у філософській, психологічній та педагогічній літературі.

Дефініція «культура» в довідкових джерелах тлумачиться як «вироснування», «вдосконалення». Культура є водночас підґрунтям і результатом процесу освіти молодшої людини, становлення її особистості в процесі освоєння цінностей культури, долучення до матеріальних та духовних здобутків людства тощо.

Поряд із поняттям «культура» постає феномен «культура самовираження», який поєднує в собі два аспекти – соціальний (вимоги культури, соціальні оцінки і межі) та психологічний (внутрішні спонуки, ціннісні орієнтації, індивідуальні особливості). Це актуалізує необхідність створення сприятливих умов для формування в майбутніх фахівців культури самовираження, яку доцільно визначати в тріаді «культура – особистість – суспільство» (Кононко, 2014; Онишук, 2019).

Проблема особистісного, творчого самовираження перебуває в колі інтересів як зарубіжних, так і вітчизняних учених (А. Анішук, І. Бех, В. Моляко, О. Кононко, В. Рибалка, К. Роджерс). За висновками науковців, самовираження є способом реалізації людиною себе як особистості в різних видах діяльності, орієнтація на життєву перспективу; активна діяльність, спрямована на реалізацію свого природного потенціалу; потреба й спроможність заявити про своє «Я» навколишнім за допомогою різноманітних засобів, способів і прийомів; реалізація себе як суб'єкта культури, об'єктивація власних здібностей й можливостей у творчості.

Із метою реалізації завдань дослідження нами було проведено експериментальну діяльність, що дала змогу з'ясувати стан проблеми розвитку творчого самовираження, культури самовираження як ключових складових формування культурної компетентності майбутніх керівників (директорів) ЗДО в умовах магістратури. Дослідження передбачало чотири етапи:

- уточнення змісту та структурних компонентів досліджуваного феномена;
- добір діагностичних методів;
- аналіз результатів діагностики;
- визначення перспективи дослідження.

На першому етапі на основі аналізу праць сучасних фахівців, нами було уточнено структурні компоненти розвитку творчого самовираження, його культури: когнітивний, емоційно-ціннісний, поведінковий (Кононко, 2014; Онишук, 2019).

Когнітивний компонент свідчить про рівень та систематизованість знань студентів-магістрантів щодо

складових культурної компетентності: культури самовираження, творчого самовираження; суті, змісту та значення в професійному становленні та особистісному зростанні майбутнього фахівця, керівника (директора) ЗДО зокрема. Когнітивний компонент досліджувався нами за допомогою діагностичного методу – анкетування.

Емоційно-ціннісний компонент дозволив визначити міру сформованості у здобувачів другого рівня вищої освіти (магістерського) ціннісних орієнтацій до майбутньої професії, до власної особистості загалом. Із метою дослідження міри сформованості у майбутніх фахівців дошкільної освіти емоційно-ціннісного

компонента нами було використано метод незакінчених речень.

Завдяки діагностиці рівня *поведінкового компонента* за допомогою спеціального творчого завдання «Вільне образотворення» нами визначалася здатність студентської молоді виявляти самостійність та креативність.

Зупинимось детальніше на характеристиці процедури дослідження. Отож, нами було здійснене анонімне анкетування здобувачів освіти, що дало змогу отримати достовірну інформацію та з'ясувати особливості сформованості когнітивного компонента (див. табл. 1).

Таблиця 1

**Аналіз результатів анкетування
(сформованість когнітивного компонента)**

Феномен, що оцінювався	Варіанти відповідей	Кількість досліджуваних (у %)
Культурна компетентність, культура самовираження, творче самовираження	– знання в галузі культури і мистецтва, вираження себе з допомогою різних художніх засобів, прийомів, технік;	53,9
	– вияв внутрішнього стану, настрою, почуттів, прояв, задоволення;	16,5
	– прояв творчої уяви, фантазії, власного бачення, індивідуальності;	16,5
	– прояв здібностей та нахилів;	8,3
	– відповідь відсутня	4,8
Розвиток, культури самовираження, творчого самовираження	– реалізація своєї індивідуальності;	31,2
	– розвиток творчих здібностей;	30,3
	– збагачення знань про мистецтво та художню діяльність;	20,6
	– процес самопізнання;	8,3
	– можливість досягнути у суспільстві необхідного рівня;	4,8
	– саморозвиток та самовдосконалення;	4,8
	– відповідь відсутня	
Який ваш спосіб самовираження, творчості?	– музика;	45,8
	– малювання;	29,1
	– вишивка, бісер та ін.;	12,5
	– зовнішність, одяг;	8,3
	– хореографія;	4,8
	– відповідь відсутня	4,8
Чинники, що спонукають до творчого самовираження та формування культурної компетентності загалом	– захоплення творчим процесом, можливістю зробити щось нове;	33,3
	– прагнення до самовдосконалення,	20,6
	– інтерес до мистецтва та художньої діяльності;	16,7
	– доробок митців;	12,8
	– навколишнє середовище (люди, природа, твори мистецтва);	8,3
	– відповідь відсутня	8,3
Що, на вашу думку, заважає самовираженню та творчості, формуванню культурної компетентності?	– сумніви у своїх можливостях, страх зробити щось неправильно;	33,3
	– осуд, нерозуміння навколишніх;	28,2
	– брак часу;	16,7
	– неактуальність питання для мене на сьогодні;	12,2
	– нестача необхідних навичок;	4,8
	– не можу відповісти	4,8

Продовження таблиці 1

Які, на вашу думку, дії варто здійснити в освітньому процесі ЗВО з метою розвитку культури самовираження та творчості?	– створити творчу атмосферу;	37,4
	– проводити різноманітні заходи (виставки, конкурси, гуртки, театральні студії тощо);	20,6
	– ознайомлювати здобувачів освіти із різноманітними методиками та техніками;	16,7
	– завершення війни;	
	– інтерес, власна ініціатива;	12,2
	– естетичний, сучасний дизайн освітнього середовища ЗВО	8,3 4,8

На наступному етапі дослідження ми визначили особливості сформованості емоційно-ціннісного компонента за допомогою методу незакінчених речень. Отримані результати відображені у таблиці 2.

Таблиця 2

**Діагностика сформованості
емоційно-ціннісного компонента**

Запропонований початок речення, який необхідно самостійно продовжити	Варіанти його завершення	Кількість (у %)
Я вбачаю вираження себе у ...	– малюванні; – музиці; – художній творчості (вишивка, бісероплетіння та ін.); – кулінарії; – пізнавальній діяльності; – спілкуванні; – спорті; – не знаю	30,0 25,0 12,5 10,0 10,0 5,0 5,0 2,5
За можливості, я надаю перевагу таким видам діяльності ...	– перегляду контенту соцмереж; – музиці, малюванню, читанню; – тому, чим хочеться займатися у даний момент; – не можу відповісти	60,0 23,5 13,0 3,5
Для розвитку самовираження, творчості та культурної компетентності мені необхідні ...	– розуміння, підтримка близьких; – комфортна, затишна атмосфера; – можливість обирати, творити; – вільний час та хороший настрій; – гарний результат роботи; – не можу сказати	40,0 27,5 12,5 7,5 7,5 5,0
Неприйнятним для мене способом самовираження є ...	– нанесення шкоди іншим людям; – застосування шкідливих звичок; – нехтування правилами етики; – обмеження особистого простору інших; – відповідь відсутня	57,5 17,5 12,5 5,0 7,5
Заважає моєму самовираженню, творчості як складових культурної компетентності ...	– невпевненість у собі, комплекси; – критика оточуючих; – недостатність знань і вмінь, – брак часу; – брак коштів; – відсутність бажання, мотивації	30,0 25,0 17,5 12,5 12,5 2,5

Як свідчить якісний аналіз поданих у таблиці 2 кількісних даних, метод незакінчених речень виявився досить ефективним, дозволив отримати конкретну інформацію стосовно сформованості ціннісних уявлень магістрів щодо самовираження й творчості та їхнього значення в професійному і особистісному становленні.

Наступним методом дослідження особливостей

розвитку культурної компетентності та її складових майбутніх фахівців було творче завдання «Вільне образотворення», яке дало змогу визначити сформованість поведінкового компонента (за І. Онищук). Проаналізувавши творчі роботи, нам вдалося з'ясувати наступне: 5% респондентів виявили конструктивне прагнення до творчого самовираження; 7,5% студентів-магістрів прагнули успіху та

самоствердження; ситуативне прагнення до успіху заради визнання авторитетних людей; бажання зайняти певний соціальний статус діагностовано у 27, 5% досліджуваних; 52,5% засвідчили прагнення досягти успіху за зовнішньої підтримки, не докладаючи при цьому власних зусиль та 7,5% здобувачів продемонстрували бажання уникнути неспіху.

Завдяки проведеній діагностиці нам вдалося з'ясувати особливості сформованості структурних компонентів досліджуваного феномена, зокрема усвідомлення студентами суті, змісту та значення культури самовираження, творчого самовираження як ключових складників процесу формування культурної компетентності майбутнього керівника (директора) ЗДО в умовах магістратури. Означена інформація дозволила виокремити низку чинників формування культурної компетентності майбутніх керівників (директорів) ЗДО в освітньому процесі закладу вищої освіти, а саме: усвідомлення значущості формування культурної компетентності та її складових у процесі професійного становлення; заохочення до особистісного і професійного самовдосконалення студентів-магістрів; активізація творчих здібностей особистості та «окультурення» освітнього середовища закладу вищої освіти.

Зважаючи на зазначене вище, проблема формування культури, індивідуальної культури, творчого самовираження майбутніх керівників (директорів) закладів дошкільної освіти в умовах магістратури на сучасному етапі є досить актуальною. Усе це актуалізує необхідність створення сприятливих умов для формування в майбутніх фахівців культурної компетентності як важливої умови розвитку їхньої індивідуальності, реалізації духовно-культурного та творчого потенціалів.

Висновки. Отже, аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про актуальність проблеми формування культурної компетентності майбутніх керівників (директорів) закладів дошкільної освіти в умовах магістратури. Зокрема, увагу фахівців привертає питання об'єктивації природного потенціалу, розвитку творчого самовираження здобувачів освіти та його культури як важливих складових культурної компетентності – однієї із основних загальних компетентностей, визначених професійним стандартом «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти». Науковці зазначають, що впровадження Професійного стандарту є складним і тривалим процесом, який відбувається поетапно та потребує систематичної роботи в усіх профільних інституціях, зокрема й закладах вищої освіти.

Перспективи подальших досліджень в означеному напрямі бачаємо в розробці методики формування культурної компетентності магістрів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» та доведенні її ефективності на практиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 01.02.2025).

Про дошкільну освіту: Закон України від 06.06.2024 № 3788-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення: 15.01.2025).

Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 17.01.2025).

Косенчук, О., Стягунова, О. (2023). Імплементація професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти». Запитання і відповіді. Дошкільне виховання. № 3. С. 7–9.

Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» від 28.09.2021 № 620-21. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-kerivnik-direktor-zakladu-doshkilnoi-osviti> (дата звернення: 15.01.2025).

Кононко, О. Л. (2014). Формування у майбутнього фахівця базових якостей особистості. *Горизонти освіти. Серія «Психологія. Педагогіка»*. № 1. С. 49–54.

Онищук, І. А. (2019). Теоретико-методичні засади розвитку культури самовираження майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у художній діяльності: монографія. Львів: Камула. 390 с.

REFERENCES

Pro osvitu: Zakon Ukrainy [On Education: Law of Ukraine] vid 05.09.2017 № 2145-VIII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (Accessed: 01.02.2025). [in Ukrainian].

Pro doshkilnu osvitu: Zakon Ukrainy [On preschool education: Law of Ukraine]: vid 06.06.2024 № 3788-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (Accessed: 15.01.2025) [in Ukrainian].

Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy [On Higher Education: Law of Ukraine] vid 01.07.2014 № 556-VII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (Accessed: 17.01.2025). [in Ukrainian].

Kosenchuk, O., Stiahunova, O. (2023). Implementatsiia profesiinoho standartu «Kerivnyk (dyrektor) zakladu doshkilnoi osvity». Zapytannia i vidpovid. [Implementation of the Professional Standard «Head (Director) of Preschool Educational Institution»]. *Doshkilne vykhovannia*. № 3. S. 7–9. [in Ukrainian].

Profesiiyny standart «Kerivnyk (dyrektor) zakladu doshkilnoi osvity» [Professional Standard «Head (Director) of Preschool Educational Institution»] vid 28.09.2021 № 620-21. Available at: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-kerivnik-direktor-zakladu-doshkilnoi-osviti> (Accessed: 15.01.2025). [in Ukrainian].

Kononko, O. L. (2014). Formuvannia u maibutnoho fakhivtsia bazovykh yakosteï osobystosti [Formation of basic personality qualities in a future specialist]. *Horyzonty osvity. Seriia «Psykhohiia. Pedahohika»*. № 1. S. 49–54. [in Ukrainian].

Onyshchuk, I. A. (2019). Teoretyko-metodychni zasady rozvytku kultury samovyrazhennia maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity u khudozhnii diialnosti [Theoretical and methodological principles of development of the culture of self-expression of future teachers of preschool educational institutions in artistic activity]: monohrafiia. Lviv: Kamula. 390 s. [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 15.02.2025